

OBSAH

<i>Ibn Chaldún: osudy politika a myslitele</i> (předmluva Ivana Hrbka)	
<i>Doba a život</i>	7
<i>Ibn Chaldúnovo dílo</i>	20
<i>Ibn Chaldúnovo místo v arabské historiografii</i>	32
<i>Poznámka k překladu</i>	50
Předmluva autorova	55
Úvod	61
Úvodní poznámky	90

KAPITOLA PRVNÍ

O lidské civilizaci všeobecně

První předběžná rozprava	100
Druhá předběžná rozprava	103
Doplněk k druhé předběžné rozpravě	109
Třetí předběžná rozprava	111
Čtvrtá předběžná rozprava	116
Pátá předběžná rozprava	118

KAPITOLA DRUHÁ

Beduínská civilizace, divoké národy a kmeny *a jejich životní podmínky*

1. Beduíni i usedlíci jsou přirozené skupiny	123
2. Kočovníci jsou přirozenou skupinou na světě	124

3. Kočovníci předcházejí usedlíky. Poušť je zá-
kladnou i zdrojem civilizace a měst 126
4. Beduíni mají blíž k dobru než usedlíci 127
5. Beduíni jsou statečnější než usedlíci 128
6. Spoléhání usedlíků na zákony ničí jejich sebe-
vědomí a schopnost odporu 129
7. Pouze kmeny mající kmenovou soudržnost mo-
hou žít v poušti 131
8. Kmenová soudržnost vzniká jedině z příbuzen-
ského poměru nebo z něčeho, co tomu odpovídá 132
9. Čistota rodokmene se vyskytuje jedině u divokých
Arabů na poušti a kmenů jim podobných 134
11. Vedení lidí, kteří mají určitou kmenovou soudrž-
nost, nemůže být svěřeno nikomu, kdo není
stejného původu 135
14. Prestiž jedné rodiny končí po čtyřech pokoleních 137
15. Divoké národy dosahují převahy spíš než jiné 139
16. Cílem, k němuž míří kmenová soudržnost, je krá-
lovská moc 140
17. Překážkami na cestě ke královské moci jsou
přepych a život v dostatku 142
20. Divoké národy mají rozsáhlejší královskou moc 143
21. Pokud si národ zachovává kmenovou soudržnost,
královská moc přechází v případě nutnosti
od jedné skupiny tohoto národa ke druhé 144
22. Poražení se vždy snaží napodobit zvyky vítěze 146
23. Národ, který byl poražen a dostal se pod vládu
jiného, rychle zanikne 147
24. Kočovní Arabové se mohou zmocnit pouze rovin 148
25. Oblasti, které podlehnou kočovným Arabům,
jsou v krátké době zničeny 149
26. Arabové dosáhnou královské moci jedině tehdy,
použijí-li náboženských motivů 151
27. Arabové mají ze všech národů nejdále k politic-
kému vůdcovství 152
28. Pouštní kmeny a skupiny jsou ovládány měst-
ským obyvatelstvem 153

KAPITOLA TŘETÍ

O dynastiích všeobecně, o královské moci, o chalífátu, o vládnoucích hodnostech a o všem, co se toho týká a s tím souvisí

1. Královské moci a velké říše lze dosáhnout jedině pomocí velké skupiny nebo kmenové soudržnosti 155
2. Když je dynastie pevně u moci, může se obejít bez kmenové soudržnosti 156
3. Členové vládnoucí rodiny mohou založit říši, aniž je k tomu zapotřebí kmenové soudržnosti 159
5. Náboženská propaganda na počátku dynastie zmnožuje sílu danou kmenovou soudržností 160
6. Náboženská propaganda se neprosadí bez kmenové soudržnosti 161
7. Každá říše má určité omezené množství provincií a zemí 164
8. Velikost dynastie, rozsah jejího území a délka jejího trvání závisí na početní síle jejích přívrženců 166
9. Dynastie se zřídkakdy pevně uchytí v zemích s mnoha různými kmeny a skupinami 168
10. K podstatě královské moci patří, že si činí výhradní nárok na slávu, že se oddává přepychu a dává přednost klidu a pohodlí 171
11. Jestliže se všechny zmíněné věci pevně zakoření, dynastie se blíží k starobě 173
12. Podobně jako jednotlivci mají i dynastie (říše) přirozenou délku života 176
13. Přejít od pouštního způsobu života k usedlému 179
14. Přepych zpočátku dodává dynastií sílu 182
15. Jednotlivá stadia dynastií 183
16. Památky každé dynastie jsou úměrné k její původní moci 185
17. Panovník vyhledává pomoc propuštěnců a stoupenců proti lidem vlastního kmene a vlastní kmenové soudržnosti 189

18. Situace propuštěnců a stoupců v říších (dynastiích)	191
19. V dynastiích může dojít k tomu, že vládce je zbaven moci	193
20. Ti, kdo získají moc nad panovníkem, se nepodílejí na zvláštních titulech, které patří ke královské autoritě	194
21. Pravá povaha a různé druhy královské moci	195
22. Přílišná tvrdost škodí královské moci a většinou způsobuje její zničení	197
32. Hodnosti a tituly královské a vládní autority	198
33. Rozdílný význam hodností „meče“ a „pera“ u jednotlivých dynastií	223
34. Zvláštní znaky královské a státní moci	224
35. Války a způsoby jejich vedení u různých národů	239
36. Daně a příčina nízkých a vysokých daňových příjmů	248
37. Vybírání celních poplatků v koncovém období dynastie	250
38. Obchodní činnost vládce škodí jeho poddaným a je katastrofální pro daňový výnos	251
39. Bohatství vládce a jeho družiny se dostavuje pouze ve středním období panování dynastie	254
40. Snižování platů znamená snižování daňového výnosu	258
41. Tyranie působí zkázu civilizace	259
42. Důvody, proč přístup k vládci je omezen a proč při stárnutí dynastie se toto omezení zdůrazňuje	265
43. Rozdělení jediné dynastie ve dvě	267
44. Jakmile se zmocní stárnutí dynastie, nelze je nijak zastavit	270
45. Způsoby rozkladu dynastie	271
46. Autorita dynastie na počátku roste, v následujících obdobích klesá, až se úplně rozloží a zmizí	275
47. Způsoby vzniku nové dynastie	279

48. Nová dynastie získává převahu nad panující dynastií vytrvalostí, nikoli náhlou akcí	280
49. Ke konci dynastie existuje velká lidnatost a epidemie a hladomory jsou časté	284
50. Lidská civilizace potřebuje pro svou organizaci politické vedení	286
52. Předvídání budoucnosti dynastií a národů	287

KAPITOLA ČTVRTÁ

Země, města a ostatní formy usedlé kultury.

Podmínky v nich vládnoucí.

Základní a druhotné úvahy o tomto předmětu

1. Dynastie jsou starší než města	292
2. Královská moc nutně potřebuje městskou aglomeraci	294
3. Jedině silná královská moc může vystavět velká města a zbudovat vysoké monumenty	295
4. Nesmírně velké památky nejsou vystavěny jedinou dynastií	297
5. Co je zapotřebí při plánování měst a co se stane, když je něco z toho zanedbáno	299
6. Mešity a jiné kultovní stavby na světě	303
7. V Ifríkíji a Maghribu je málo měst a velkoměst	312
8. V islámských zemích nejsou stavby a budovy příliš četné	313
9. Stavby postavené Araby propadají až na malé výjimky rychle zkáze	314
10. Počátky zániku měst	315
11. Města a velkoměsta se liší blahobytem a obchodní činností podle rozsahu své civilizace a svého obyvatelstva	316
12. Ceny ve městech	320
13. Neschopnost beduínů usadit se ve městech s rozvinutou civilizací	323

14. Rozdíly v blahobytu a chudobě jsou stejné ve státech jako ve městech	324
15. Hromadění pozemků a statků ve městech a jejich užívání a výnosy	326
16. Bohatí lidé ve městech potřebují hodnosti a ochranu	327
17. Kultura ve městech pochází od dynastií a je pevně zakořeněna, jestliže dynastie je trvalá a pevná	328
18. Usedlá kultura je cílem civilizace i koncem jejího života a přináší s sebou její zkažení	332
19. Města, jež jsou sídly královské moci, upadají, když vládnoucí dynastie se hroutí a zaniká	337
20. Některá města mají řemesla, která v jiných chybějí	340
21. Existence kmenové soudržnosti ve velkých městech a převaha některých obyvatel nad druhými	341
22. Nářečí městských obyvatel	343

KAPITOLA PÁTÁ

*O způsobech obživy, jako je obchodní zisk a řemesla.
O jejich podmínkách a o jiných problémech s tím souvisejících*

1. Význam a vysvětlení pojmů obživa a zisk. Zisk je hodnota realizovaná lidskou prací	346
2. Různé způsoby, prostředky a metody získávání živobytí	349
3. Služba není přirozeným způsobem živobytí	351
4. Hledání skrytých a jiných pokladů není přirozeným způsobem živobytí	352
5. Hodnosti jsou při získávání majetku prospěšné	357
6. Štěstí a zisku nabývají většinou lidé úslužní a lichotníci	358
7. Lidé v náboženských úřadech nejsou zpravidla příliš bohatí	363
8. Zemědělství je způsob obživy pro slabé a beduřny	365

9. Význam, způsoby a různé druhy obchodování	365
10. Převážení zboží obchodníky	366
11. Hromadění zboží	367
12. Nízké ceny, trvají-li delší dobu, působí obchodníkům škodu	368
13. Jaký druh lidí se má zabývat obchodem a jaký nikoliv	370
14. Charakterové vlastnosti obchodníků jsou horší než vlastnosti vedoucích osobností a jsou vzdáleny mužnosti	371
15. Řemesla vyžadují učitele	373
16. Řemesla dosáhnou dokonalosti pouze tehdy, existuje-li velká a dokonalá usedlá civilizace	374
17. Řemesla jsou pevně zakořeněna ve městě pouze tehdy, je-li tam pevně a dlouho zakořeněna usedlá civilizace	375
18. Řemesla se mohou zlepšovat a rozmnožovat jedině tehdy, je-li po nich poptávka	377
19. Řemesla ustupují z měst, která se blíží zániku	378
20. Kočovní Arabové jsou ze všech národů s řemesly nejméně obeznámeni	378
21. Člověk, který získal návyk v určitém řemesle, je později zřídka schopen zvládnout jiné	380
22. Stručný výčet základních řemesel	381
23. Řemeslo zemědělství	382
24. Řemeslo stavebnictví	382
25. Řemeslo tesařské	387
26. Řemeslo tkalcovské a krejčovské	389
27. Řemeslo porodnické	390
28. Řemeslo lékařské	392
29. Krasopisectví a umění písarské patří k lidským řemeslům	395
30. Řemeslo zabývající se výrobou knih	401
32. Řemesla, zejména psaní a počítání, propůjčují inteligenci těm, kdo je pěstují	403

KAPITOLA ŠESTÁ

Rozličné druhy věd. Metody vyučování a podmínky s tím spojené

1. Schopnost člověka myslit	405
2. Svět věcí, které se uskutečňují činností, se materializuje myšlením	406
3. Experimentální intelekt a jak vzniká	409
4. Vědění lidských bytostí a vědění andělů	411
6. Člověk je v podstatě nevědomý a stane se učeným, jen získává-li znalosti	411
7. Vědecká výuka je řemeslem	412
8. Vědy jsou početné jen tam, kde je rozsáhlá civilizace a usdlá kultura vysoce rozvinutá	417
9. Různé vědy v současné civilizaci	418
10. Vědy o výkladu a čtení koránu	421
11. Vědy zabývající se tradicí	425
12. Náboženské právo a jeho části	430
13. Věda o základech práva a její pododdíly, dialektika a sporné otázky	437
14. Věda spekulativní teologie	442
16. Věda islámské mystiky (súfismu)	451
18. Různé obory intelektuálních věd	455
19. Vědy zabývající se čísly	460
20. Geometrické vědy	464
21. Astronomie	467
22. Logika	470
23. Fyzika	476
24. Lékařská věda	477
25. Agronomie	478
33. Cíle, jež je třeba mít na zřeteli při spisování a které jedině lze považovat za platné	479
34. Velké množství vědeckých děl je překážkou učenosti	484
35. Množství krátkých příruček o vědeckých předmětech škodí výuce	486
36. Správný postup a metoda při vědecké výuce	487

37. Studium pomocných věd se nemá prodlužovat a jejich problémy se nemají podrobně probírat	489
38. Vyučování dětí a jeho různé metody užívané v muslimských městech	491
39. Přísnost škodí studentům	495
40. Cestování za vědou a styk s významnými autoritami značně zdokonaluje vzdělání	496
41. Vědci jsou ze všech lidí nejbzdálenější politice a jejím způsobům	497
42. Většina vědců v islámu byli Nearabové (Peršané)	499
43. Pro člověka, jehož rodným jazykem není arabština, je těžší zvládnout vědy než pro rodilého Araba	502
44. Vědy zabývající se arabštinou	506
45. Jazyk je technický návyk	518
46. Dnešní arabština je nezávislý jazyk, odlišný od jazyka Mudarů a Himjarovců	520
Závěr	522

Vysvětlivky



523